

در کلمه‌ی «آدم» سه مصوت وجود دارد. « آ + مَ + دَم » پس «آدم» دارای سه هجاست. در فارسی ۶ نوع هجا (مجموعه‌ی صامت و مصوت) وجود دارد اما در عروض فارسی فقط ۳ نوع آن متداول است که به آنها هجاهای عروضی گویند. (آشنایی با عروض و قافیه، نوشته دکتر سیروس شمیسا)

سه نوع هجایی که در عروض فارسی استفاده می‌شوند عبارتند از: یک هجای کوتاه و دو نوع هجای بلند.

۱- هجای کوتاه:

صامت + مصوت کوتاه = هجای کوتاه

مانند:

ف + — در کلمه‌ی فریبرز

ص + — در کلمه‌ی صدا

ت + — در کلمه‌ی تو (در این کلمه « و » مصوت کوتاه است و « — » محاسبه می‌شود.)

ن + — در کلمه‌ی نه (در این کلمه «ه» غیر ملفوظ است و حرکت ندارد.)

۲- هجای بلند :

الف) صامت + مصوت بلند = هجای بلند

مانند:

ب + ا در کلمه‌ی با

ک + ی در کلمه‌ی کی

چ + ی در کلمه‌ی چی

ب + و در کلمه‌ی بو

ب) صامت + مصوت کوتاه + صامت = هجای بلند

مانند:

به مثال‌های زیر توجه کنید:

آهنگساز: واروژان

ترانه‌سرا: ایرج جنتی عطایی

۱- پل

کمک کن بستری از گل بسازیم

برای خواب معصومانه‌ی عشق

کمک کن با تن هم پل بسازیم

برای کوچ شب هنگام وحشت

الگوی ریتمیک بیت نخست و دوم در بعضی موارد تغییر کرده است اما به ساختار کلی اثر آسیب نرسانده و هر دو بیت با ملودی همسان شنیده می‌شوند.

۲- هزار و یک شب ترانه‌سرا: اردلان سرفراز آهنگساز: فرید زلاند تنظیم‌کننده: منوچهر چشم‌آذر

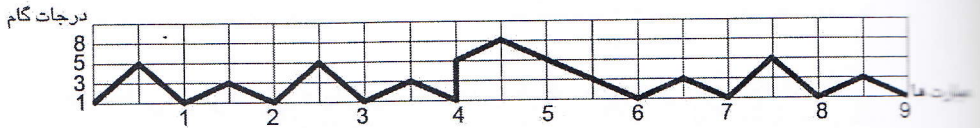
ولی در عشق تو دریایی از دل کم می‌آرم

اگرچه جای دل دریای خون در سینه دارم

ولی چشم‌ام بس‌ام نیست برای سیر دیدن

اگرچه روبرویی مَث آینه با من

* عبارت‌های نخست، سوم، پنجم و هفتم دارای سه قسمت و عبارت‌های دوم، چهارم، ششم و هشتم دارای یک قسمت است.

۹- نقطه‌گذاری در موسیقی

عبارت‌های بی کلام در ترانه به چهار بخش اصلی تقسیم می‌شوند:

الف) مقدمه ب) سرآهنگ پ) رابط ت) بخش پایانی
الف) مقدمه

M: مقدمه: در ابتدای یک ترانه است و فضایی هارمونیک دارد و گوش مخاطب را برای شنیدن سرآهنگ آماده می‌کند.

ب) سرآهنگ:

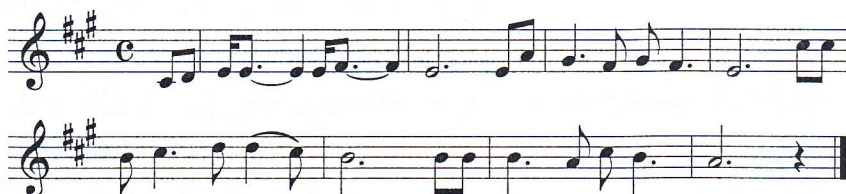
S: سرآهنگ: فضایی ملودیک دارد و معمولاً از ملودی یا موتیف‌های برجسته‌ی ترانه گرفته می‌شود، البته ممکن است مقدمه، سرآهنگ و دیگر اجزاء برگرفته از ملودی کلام نباشند، اما با این حال بایستی بین ملودی کلام و مضمون ارتباط منطقی وجود داشته باشد.

«مقدمه و سرآهنگ» دارای شرایط متنوعی هستند، به چند نمونه از الگوهای مهم آنها توجه کنید.

* بعضی از ترانه‌ها اساساً مقدمه و سرآهنگ ندارند و ترانه با خود کلام شروع می‌شود.

۱۱- عشق من، عاشقم باش ترانه سرا: ایرج جنتی عطایی آهنگساز: واروژان

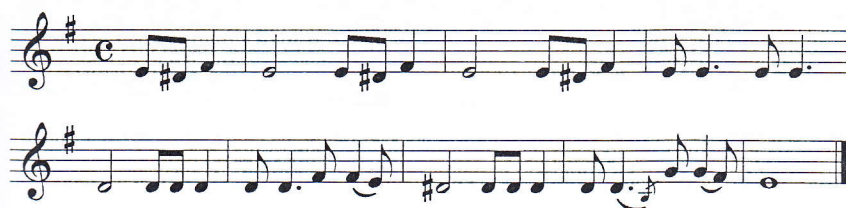
توغرتبی که سرده تمام روز و شب هاش
غریبه از من و ما، عشق من عاشقم باش
مقام این ترانه ماژور است.

۱۲- گریز ترانه سرا: اردلان سرفراز آهنگساز: فرید زلاند تنظیم کننده: منوچهر چشم آذر

به تو از تو می نویسم
به تو ای همیشه در یاد
ای همیشه از تو زنده
لحظه های رفته بر باد

مقام این ترانه مینور است. (از مینور تئوریک و هارمونی ک استفاده شده است.)

در یک ترانه چگونگی تصمیم گیری، انتخاب، ساخت و سلیقه براساس فرهنگ، هویت ملی و منطقه اتخاذ می شود. فهمیدن این نکته که یک ترانه باید در چه مقامی نوشته شود از دشوارترین مراحل ساخت است. زیرا این اتفاق جایگاه علمی کاملاً مشخصی ندارد در واقع می توان گفت که هرچه دانش ترانه ساز از

این عبارت دارای شش میزان است به تقطیع هارمونیک آن توجه کنید:

Am	F	Dm	G	G7	F	الف
Am	F7	* Dm6	G	G7	C-E	ب
Am	Am-F	Dm-G	G	G-C	F-Am	پ
Am	Am	G	G	G	Am	ت

ترانه‌ساز این اثر از الگوی «الف» استفاده کرده است.

۳- تاك ترانه‌سرا: مسعود هوشمند آهنگساز و خواننده : سیاوش قمیشی

تویه تاك قد کشیده پاگرفتی روی سینه ام
واسه پا گرفتن تو عمریه که من زمینم

سوال و جواب

این عبارت دارای هشت میزان است به تقطیع هارمونیک آن توجه کنید:

Am	Am	Am	Dm	G	F	G	Am	الف
Am	Am	F-C	Dm	G	C	F-G	Am	ب
Am	Am	Am-E7	DM	G	C	F-G	Am	پ
Am-Abaug	C -F#ø7	F7	Dm	G	C	F-G	Am	ت
Am	FM7	Dm6	G	CM7	FM7	G	Am	ث